

www.AVN.nl info@AVN.nl 070 33 88 100
Contactpersoon: Dick Ooms voorzitter@AVN.nl

Aan: Gemeente Den Haag
t.a.v. Dienst Stadsbeheer/BAS/M&G
per e-mail, m.e.r@denhaag.nl

Den Haag, 16 oktober 2025

Onderwerp: Zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Haagse Vlietzone (RIS 322971)

Geacht College,

De Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor Den Haag e.o. (AVN) maakt graag van de gelegenheid gebruik om een zienswijze in te dienen ten aanzien van de concept Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het Gebiedsprogramma Haagse Vlietzone. Dit vanuit onze statutaire doelstelling: bescherming, behoud, en zo mogelijk verbetering van natuur en groen in en om Den Haag. De AVN heeft grote zorgen over de wijze waarop de participatie is uitgevoerd, en hoe dit project door het college wordt aangelopen. Wij lichten onze zorgen toe in deze zienswijze.

In punt 2.4 van de NRD wordt vermeld dat er een intensief participatie traject is doorlopen. De AVN heeft daar enthousiast en constructief aan deelgenomen, evenals een groot aantal andere betrokken organisaties. Wij vinden in de NRD echter niets terug van het daarbij ingebrachte commentaar. In hetzelfde punt worden de door de gemeente uitgevoerde onderzoeken vermeld en hoe die zijn verwerkt. De gemeente heeft echter verzuimd een onderzoek in te stellen naar de ecologische en natuurwaarden van de Haagse Vlietzone. Dat leidt er toe dat alle drie door de gemeente ontwikkelde gebiedsscenario's op dit punt tekort schieten. Het gestelde in punt 4.3, dat in die drie modellen alle belangen en ruimteclaims zijn meegenomen, is dan ook onjuist.

Zo ontbreekt in de NRD aandacht voor ecologische samenhang en voorkomen van versnippering, zoals het verzachten van de harde 'ecologische knip' veroorzaakt door de A12, die het gebied in tweeën deelt, en het belang van de golfbaan die als 'ecologische ruggengraat' zorgt voor samenhang in het westelijk deel van de Vlietzoom. Er is in punt 4.3 (het groene kader) alleen aandacht voor de visueel-ruimtelijke samenhang. Hier wrekt zich het ontbreken van onderzoek naar ecologische en natuurwaarden. Tijdens de participatie sessies hebben wij hier herhaaldelijk op gewezen, zonder enig effect. Het onderdeel 'participatie' is afgevinkt, maar niet daadwerkelijk ingevuld. Wij durven dan ook de stelling aan dat er bij het ontbreken van enige vorm van participatie de NRD er precies zo zou hebben uitgezien als het nu voorliggende document. Het niet verwerken van geleverd commentaar en het ontbreken van een rationale daarvoor in de NRD, betekent een klap in het gezicht van de vele enthousiaste en betrokken deelnemers aan de klankbordgroep sessies.

Het gestelde in punt 4.3 dat alle belangen en ruimteclaims zijn meegenomen is dermate bezijden de waarheid dat de Vlietzoom Alliantie, waarin vrijwel alle betrokken organisaties zijn vertegenwoordigd en waar de AVN nauw mee samenwerkt, het noodzakelijk achtte om onder hoge tijdsdruk en voor eigen rekening een vierde scenario te laten ontwerpen door het gerenommeerde landschapsarchitecten bureau Bosch en Slabbers: het 'Cultuurlandschapspark'. Deze variant is inmiddels als 'voorkeursvariant' omarmd door zowel de provincie als de gemeente Leidschendam-Voorburg. Op 18 september heeft ook de Gemeenteraad van Den Haag een motie aangenomen "het Haags Cultuurlandschapspark te omarmen als basis voor het gebiedsprogramma." Zij constateert dat dit Haags Cultuurlandschapspark breed gedragen wordt door bewoners, omwonenden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en grondbezitters in het gebied. Het is dus zeker een alternatief dat moet worden meegenomen. Over dit opmerkelijke gegeven lezen we echter niets in de NRD. En dat terwijl punt 4.1 van de NRD stelt: "In een MER moeten, naast de voorgenomen activiteiten, ook de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven worden onderzocht". Wij zijn benieuwd naar de rationale waarom het Cultuurlandschapspark niet in aanmerking zou komen als een van de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven'.

Daarnaast bevelen we aan in het hoofdstuk 5.2. Beoordelingskader de volgende beoordelingscriteria bij het aspect Natuur toe te voegen:

- naast NNN en Natura 2000-gebieden ook de Stedelijke Groene Hoofdstructuur, welke volgens de Haagse Omgevingsvisie moet worden beschermd, versterkt en uitgebreid;
- niet alleen het effect te bestuderen op beschermde soorten, maar ook op de Icoonsoorten aangewezen door de Provincie.

Toen eind 2024 het de AVN duidelijk werd dat de gemeente had verzuimd om een onderzoek in te stellen naar de ecologische en natuurwaarden van de Haagse Vlietzoom, besloten wij om zelf zo'n onderzoek uit te voeren, in samenwerking met veldspecialisten van de Haagse Vogelbescherming, de lokale afdelingen van KNNV en IVN, en het Hoogheemraadschap. Toen wij dit initiatief aankondigden tijdens de eerste klankbordgroep sessie in januari werd dit van de zijde van de aanwezige ambtenaren (o.a. stadsecologen) enthousiast ontvangen. In maart was ons rapport 'De Natuurwaarden van de Vlietzoom' gereed en benaderden wij de betrokken wethouders om het rapport formeel aan te bieden. Tot onze verbazing bleek geen van de wethouders bereid het rapport in ontvangst te nemen. Ook wethouder Barker, bij wie de deur voor ons altijd open staat, was daartoe niet bereid. Uiteindelijk konden wij het rapport aanbieden aan dhr Fraanje, directeur bij DSO. Uiteraard hebben wij ons rapport wel toegezonden aan de betrokken wethouders en de projectleiding.

Het rapport is daarna kennelijk in de spreekwoordelijke lade verdwenen. Geen van onze aanbevelingen vonden wij terug in de NRD, zoals aanbeveling 1: 'beschouw de Vlietzoom als één samenhangend gebied', aanbeveling 2: 'geef prioriteit aan natuurwaarden' (waaronder het expliciet vastleggen wat die waarden zijn), aanbeveling 5: 'richt alle voorzieningen meer natuurinclusief in', en aanbeveling 7: 'doe een studie naar een doorgaande verbinding onder de A12'. Het gaat daarbij om de mogelijke aanleg van een fiets- en wandeltunnel, een waterloop en een faunapassage onder de Utrechtsebaan (A12) door. De complete tekst van alle zeven aanbevelingen is in bijlage gevoegd. In punt 2.4 wordt bij de ruimtelijke opgave 'natuur, cultuurhistorie en water' gesteld dat het door ons ontwikkelde plan Vlietweiden wordt betrokken bij de ontwikkeling van het Vijfslagenlandschap. Essentieel in dat plan is dat het kwetsbare veenweidegebied omwandelbaar wordt, maar niet betreden mag worden. Hoe kan het dan dat in het model 'Sterke clusters' een fietspad wordt gepland

dat dwars door dit kwetsbare gebied loopt? De betrokken wethouder is er goed van op de hoogte dat dit voorstel onverenigbaar is met de gewenste ontwikkeling van dit natuurgebied.

Door deze gang van zaken en de voorliggende NRD constateren wij dat het belang van behoud en versterking van de kwetsbare natuur en groen in de Haagse Vlietzoom volstrekt onvoldoende aandacht heeft gekregen. Naast het mogelijk maken van sport en recreatie in een groene natuurlijke omgeving, levert die natuur ook ecosysteemdiensten zoals klimaatadaptatie en bestuiving, fungeren als ecologische stapsteen, en voor de leefbaarheid van de grote Haagse woonwijken Leidschenveen, Ypenburg en Binckhorst. Door zelf geen onderzoek uit te voeren, maar ook geen kennis te nemen van het door ons uitgevoerde onderzoek, is de startsituatie in dit proces niet in kaart gebracht, en ontbreekt het aan groene doelstellingen, zoals wij hebben voorgesteld in ons rapport.

Een complex, veelomvattend project als de ontwikkeling van de Haagse Vlietzoom zou College-breed moeten worden aangelopen. Wij krijgen sterk de indruk dat dit niet het geval is. De inbreng van het beleidsterrein 'natuur en groen' lijkt volstrekt te ontbreken in dit project, zoals geïllustreerd met het ontbreken van aandacht voor ecologische samenhang, en het voorbeeld van het geplande fietspad dwars door Vlietweiden. Het niet College-breed aanlopen van dit complexe project achten wij een bestuurlijke tekortkoming, waar wij de Voorzitter van het College op zullen aanspreken.

Samenvattend verzoeken wij de NRD op de volgende punten aan te passen:

- Het scenario 'Cultuurlandschapspark' dient als een van de te onderzoeken varianten te worden meegenomen in het mer proces, als vierde variant, dan wel in plaats van een van de drie nu opgenomen varianten;
- in de passage over participatie dient te worden aangegeven wat de resultaten daarvan waren en wat daarmee is gedaan;
- het rapport 'De Natuurwaarden van de Vlietzoom' (Maart 2025) opgesteld door de AVN dient te worden toegevoegd als een van de uitgevoerde deelstudies waarop de NRD is gebaseerd;
- in de NRD dient bij de ruimtelijke opgave 'natuur, cultuurhistorie en water' aandacht worden besteed aan versterking van de ecologische samenhang van het gebied, het geven van prioriteit aan natuurwaarden, en aan het meer natuurinclusief inrichten van alle voorzieningen, gebaseerd op de zeven aanbevelingen van het rapport 'De Natuurwaarden van de Vlietzoom', zoals in bijlage genoemd; daartoe bevelen we ook beoordelingscriteria aan om bij het aspect Natuur toe te voegen;
- specifiek dient aandacht te worden besteed aan het verzachten van de 'harde knip' veroorzaakt door de A12.

Met vriendelijke groeten,

Dick Ooms
Voorzitter AVN

Caroline de Jong
Secretaris AVN

AANBEVELINGEN UIT RAPPORT 'DE NATUURWAARDEN VAN DE VLIETZOOM' (AVN, Maart 2025)

Zie www.AVN.nl De stem van de Natuur – Rapport over de natuurwaarden van de Vlietzoom
<https://avn.nl/wp-content/uploads/2025/03/Natuurwaarden-vlietzoom-voor-web.pdf>

Aanbeveling 1 - Beschouw de Vlietzoom als één samenhangend geheel

De Vlietzoom dient zowel vanuit ecologisch als uit recreatief oogpunt als één gebied te worden beschouwd. Deze integraliteit van het gebied moet voorop staan in de Gebiedsvisie. Bezien moet worden hoe bestaande barrières kunnen worden opgeruimd of gemitigeerd. Ruimtelijke aanpassingen voor sport, bedrijven en mobiliteit moeten geen nieuwe barrières opwerpen.

Aanbeveling 2 - Geef prioriteit aan natuurwaarden

De grens van versterking van zuidoost Den Haag is bereikt. De hier resterende natuur is van levensbelang voor zowel de biodiversiteit als de leefbaarheid. De Gebiedsvisie dient deze waarden expliciet vast te leggen. Geef daarom bij alle toekomstige ruimtelijke aanpassingen prioriteit aan behoud en versterking van de natuurwaarden.

Aanbeveling 3 - Toets het effect van ruimtelijke ingrepen op de natuurwaarden

In hoofdstuk 4 van het rapport zijn de diverse ruimtelijke bedreigingen voor de natuurwaarden van de Vlietzoom besproken. Daarbij is aangegeven welke varianten uit de gepubliceerde toekomstvisies voor bedrijventerrein, mobiliteit en sportvoorzieningen volstrekt onvoldoende rekening houden met de natuurwaarden van het gebied. Alle plannen voor herinrichting moeten vooraf expliciet worden beoordeeld op hun effect op deze natuurwaarden.

Aanbeveling 4 - Versterk natuurwaarden door ecologisch beheer

Ook het beheer van het gebied kan een rol spelen in de versterking van de waarden van de Vlietzoom. Aanbevolen wordt om meer gefaseerd te maaien, maaisel uit bermen en slootkanten af te voeren en meer mantelvegetatie aan te planten. Aanplant van gemengde hagen dient hierin voorop te staan. Ook het waterbeheer (zowel peilbeheer als waterbodemsanering) kan een grote bijdrage leveren aan de natuurwaarden van het gebied.

Aanbeveling 5 - Richt alle voorzieningen meer natuurinclusief in

Er is momenteel sprake van een (op zijn best) fragiel evenwicht tussen de verschillende functies van het gebied. Het sportveldencomplex, het bedrijventerrein, Drievliet en het weggennet kunnen door een meer natuurinclusieve herinrichting bijdragen aan versterking van de natuurwaarden van het gebied en daarmee ook het evenwicht tussen de functies.

Aanbeveling 6 - Maak een doorgaande rondwandeling mogelijk

De Gebiedsvisie is de laatste kans om een doorgaande rondwandeling door de Vlietzoom te realiseren, die voert langs een groen omzoomde, verkeersluwe Westvlietweg (met auto te gast) en dwars door de natuur vanaf het Schrepelpad tot in het Molenvlietpark. Hiervoor is een ingrijpende herstructurering van de Westvlietweg essentieel. Daarnaast worden ruimtelijke aanpassingen ten behoeve van de doorwaadbaarheid van de al groene deelgebieden aanbevolen.

Aanbeveling 7 - Doe een studie naar een doorgaande verbinding onder de A12

Een oplossing voor de huidige 'harde knip' tussen Vlietzoom Oost en West, als gevolg van de Utrechtse baan plus het spoor, vereist een kostbare ruimtelijke herinrichting. Doe in elk geval een studie naar de mogelijkheden voor de aanleg van een fiets- en wandeltunnel, een waterloop en een faunapassage onder de Utrechtsebaan (A12) door.